

OPONENTSKÝ POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Název bakalářské práce: Seni reak – málo známý aspekt sundánské kultury

Jméno autorky: Kristýna Goerojová

Jméno oponenta: PhDr. Tomáš Petrů, Ph.D.

Bakalářská práce Kristýny Goerojové se zabývá méně „známou“ dramaticko-rituální formou z indonéského souostroví *seni reak*, která se vyvinula v posledních sto letech ve vnitrozemní oblasti západní Jávy zvané Priangan. Práce je rozdělena do dvou částí: teoretické, která uvádí reak do historického kontextu v rámci západní Jávy a také nastiňuje vývoj koňských tanců v souostroví, a části praktické (analytické), která popisuje průběh samotného reakového představení, zabývá se detailněji jeho jednotlivými prvky a jeho postavením v současné indonéské společnosti. Diplomantka Kristýna Goerojová se motivovala k volbě tohoto tématu během ročního studijního pobytu na indonéském vládní stipendiu *darmasiswa*, které využila nejen k teoretickému studiu na univerzitě, ale i k poměrně intenzivnímu terénnímu výzkumu, kdy osobně shlédla a audiovizuálně zaznamenala množství těchto rituálně-uměleckých „představení“, přičemž poznatky z terénu pak podpořila důkladnou četbou primární a sekundární literatury.

Na první i na druhý pohled je zřejmé, že její práce je nejen pečlivě zpracovaná, navíc napsaná kultivovaným jazykem, ale rovněž posouvá hranice našich znalostí o indonéské kultuře, jelikož v českém jazyce a ve středoevropském prostředí toto téma nebylo dosud zpracováno. Autorka tuto rituálně-dramatickou formu logicky zasazuje do širšího kontextu indonéského umění se spirituálním rozměrem, jelikož právě jeho známější formy jako *reog ponorogo* z východní Jávy a *jaranan* ze střední Jávy byly jejich sundánskému protějšku inspirací. Kristýna Goerojová také neopomíná důležité propojení *seni reak* s tradičním, možno říci prastarým, sundánským náboženstvím *Sunda Wiwitan*, které navzdory silné islamizaci oblasti západní Jávy přetrvalo v některých komunitách Prianganu do dnešních dnů. V teoretické části autorka pátrá po historických kořenech těchto i spřízněných „koňských“ rituálních tancích, přičemž pracuje s množstvím kvalitní starší i aktuální literatury a lze konstatovat, že množství citací je více než dostačující. Stejně tak diplomantka vše uvádí do

širšího historického kontextu dějin Pasundanu a celé Jávy a vysvětluje i komplikovaný vztah mezi Sundánci a Javánci.

V práci nechybí množství detailní deskripce, týkající se průběhu, organizace a struktury rituálu či hudebních nástrojů, které ho nejen doprovázejí, ale také aktivní přispívají k uvedení jeho účastníků do transu. Kristýna Goerjová také logicky věnuje pozornost otázce obětí včetně jejich kosmologické symboliky, a především „posednutí“, což je chápáno jako hlavní součást rituálního představení. Tehdy do těl některých účastníků dle tradiční interpretace vstupují „dobří“ či „špatní“ duchové, a jedinci, kteří byli „posednuti“, se chovají velmi nestandardně, podobně, jako lidé při transových rituálech v Bantenu nebo kuda lumping na střední Jávě apod. Úkolem vůdce rituálu – opět podobně jako u transových obřadů na Siberutu nebo jinde v indonéském archipelu – je závěrem duchy z těl vyprovodit a poslat je zpět na jejich místo (exorcistická část obřadu).

Závěrem autorka pojednává o dilematech skupin, které se tomuto specifickému žánru věnují, jelikož pokud si chtějí zajistit podporu úřadů, jsou nuceni vynechávat některé vyloženě „pohanské“ pasáže. Při neformálních příležitostech se k nim však vracejí. Další aktuální dilemata pak představuje snaha některých oživit představení moderními prvky vč. elektrických hudebních nástrojů a tak tento duchovně-dramatický žánr přiblížit mladým lidem, což ne vždy schvalují tradicionalisté. Jinou výzvou, které si autorka všímá, je pak „turistifikace“ tohoto a dalších spřízněných žánrů v Indonésii, která může přinést zvýšený zájem o tyto formy a také jim zajistit institucionální podporu, na druhou stranu pak mohou tato představení postupně ztratit svoji autenticitu právě pod tlakem k vynechání „problematických“ prvků. Jak autorka uvádí, toto umění není ani mezi samotnými Sundánci, natož na celé Jávě a potažmo v celé Indonésii příliš známé, a proto je skvělé, že mu věnovala takovou detailní pozornost a pečlivě ho popsala a analyzovala ve své bakalářské práci.

Není překvapením, že v takto kvalitní práci nalezneme pouze několik drobných nepřesností. Jednou z nich je vysvětlení pojmu *pawang*. Autorka uvádí, že je to „někdo, kdo něco kontroluje nebo organizuje“. Domnívám se, že jde o nepřesný překlad z angličtiny, kde *to control* znamená „(něco) ovládat“, nikoli „kontrolovat“. Čili je to mnohem spíše někdo, kdo něco ovládá nebo se to snaží ovládnout, například déšť, jako například *pawang hujan*. Správný překlad by však měl být „zaříkavač“, a takto je výraz znám i v malajském prostředí. Pawang je důležitou postavou oblasti lidové spirituality, která na Jávě doplňuje *dukuna* (tradičního léčitele), v Malajsii a Bruneji pak známého jako *bomoh*.

Tím ale výčet mé kritiky končí, protože není co kritizovat. Závěrečná práce Kristýny Goerojové není jen popisná a kompilační, jak je v této fázi studia u studentů běžné, ale naopak velmi komplexní, zahrnující nejen technické detaily popsaného žánru, ale i záležitosti historické, spirituální a kosmologické, a nakonec také celospolečenské. Proto jsem velice rád, že jako oponent mohu tuto skvělou práci jednoznačně ohodnotit „na výbornou“ a doporučit ji k obhajobě.

V Praze 21. srpna 2019

PhDr. Tomáš Petrů, Ph.D.